

DOANH NHÂN VIỆT

YÊU CẦU VÀ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN TRONG GIAI ĐOẠN HỘI NHẬP HIỆN NAY

ThS. NGUYỄN VĂN ĐIỂN*

Trong giai đoạn phát triển kinh tế thị trường hiện nay ở nước ta, bất kỳ ai muốn làm kinh doanh đều phải hội đủ các yêu cầu về kỹ năng và đạo đức kinh doanh, đặc biệt là đội ngũ doanh nhân. Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ X xác định: “Bồi dưỡng, đào tạo và tôn vinh các doanh nhân có tài, có đức và thành đạt” đồng thời “Chăm lo đào tạo đội ngũ quản trị giỏi đáp ứng tốt yêu cầu quản lý công ty theo chế độ hiện đại”. [1]

Và gần đây nhất, trong kết luận tại Thông báo số 264-TB/TW ngày 31/07/2009, Bộ Chính trị đã thông báo về việc tổ chức cuộc vận động “Người VN ưu tiên dùng hàng VN”. Cuộc vận động này được nhìn nhận không hẳn là một khẩu hiệu trong phạm vi hẹp như nhiều cuộc vận động kêu gọi dùng hàng VN trước đây. Có thể xem đây là một cuộc vận động về ý thức và sức sáng tạo trong mỗi người dân, người tiêu dùng và nhà doanh nghiệp cho sự phát triển kinh tế đất nước. Bối cảnh của cuộc vận động không chỉ nhắc tới người tiêu dùng, mà quan trọng hơn là Nhà nước và các doanh nghiệp, doanh nhân có vai trò rất lớn trong cuộc vận động này. Bài học từ những “con rồng”, “con hổ” châu Á, để phát triển thành công đều phải dựa vào nội lực là chính, bởi vì ngoại lực có thể là một trong những yếu tố giúp chúng ta thoát nghèo, nhưng nếu phát huy được nội lực sẽ giúp chúng ta giàu có. Vì vậy, hưởng ứng cuộc vận động lần này, đội ngũ doanh nhân trong nước phải cùng chung tay xây dựng bản lĩnh, năng lực mạnh hơn để phát triển kinh tế nhanh và bền vững.

1. Yêu cầu đối với doanh nhân?

Về khái niệm doanh nhân, trước hết thuật ngữ doanh nhân hiện nay vẫn còn nhiều cách hiểu: Thứ nhất về nghĩa rộng (theo từ điển tiếng Việt), doanh nhân là những người thực hiện các hoạt động kinh doanh hoặc là chủ doanh nghiệp; thứ hai theo nghĩa hẹp hơn, thì doanh nhân chỉ là một nhóm người làm kinh doanh có chức vụ nhất định, có tâm và có thẩm quyền ra quyết định kinh doanh. Chúng tôi đồng tình với quan điểm thứ hai. Và như vậy theo chúng tôi thì thuật ngữ này tập trung vào ba yếu tố như sau: doanh nhân = nhân + trí + dũng.

Theo công thức trên, đầu tiên doanh nhân cần có “nhân tâm”, có trách nhiệm với cộng đồng, xã hội (còn gọi là trách nhiệm xã hội - CSR) về chất lượng sản phẩm, hàng hóa của mình thì sự nghiệp mới bền vững được. Để thực hiện tốt chữ nhân, các doanh nhân cần thấm nhuần nguyên tắc của nó: “Kỷ sở bất dục vật thi ư nhân” (tức “cái gì mình không muốn thì cũng đừng làm cho người khác”). Sau đó họ cần có được chữ “trí”, ở đây đó là kiến thức, kỹ năng kinh doanh của một ngành nghề nào đó. Đây chỉ mới là hai điều kiện cần, điều kiện đủ là họ phải có được chữ “dũng” tức là có sức khỏe, có sự quyết đoán, dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm. Với những tiêu chí đầy đủ như vậy thì khi “tham chiếu” vào những người đầu tư, kinh doanh hiện nay, chúng ta có thể thấy: Không phải ai cũng là doanh nhân.

Thực tế quá trình hoạt động của doanh nhân thời bình hiện nay đó là trước hết phải tìm kiếm

* Đại học Thương mại

PHÁT TRIỂN NGUỒN NHÂN LỰC

được lợi nhuận, làm giàu cho bản thân, cũng như mang lại ích lợi cho cộng đồng, xã hội. Như vậy có thể nói những doanh nhân làm ra hàng hóa, dịch vụ chất lượng cao, tiết kiệm được các nguồn lực đầu vào và có lợi nhuận đã là yêu nước, là có trách nhiệm với xã hội. Tuy vậy, trong quá trình tìm kiếm lợi nhuận ấy, họ cũng phải thỏa mãn một số yêu cầu về bảo vệ môi trường, tính nhân văn trong kinh doanh.

Thứ hai, tạo chữ tín với khách hàng, có trách nhiệm với cộng đồng xã hội. Đây có thể coi là yêu cầu quan trọng nhất trong xây dựng xã hội công bằng, tiến bộ, văn minh hiện nay. Để có được chữ tín, chiếm lĩnh thị phần các doanh nghiệp, doanh nhân phải hướng vào chăm lo lợi ích, tôn trọng và phục vụ khách hàng tốt nhất. Lợi nhuận là quan trọng, nhưng chữ “tín” còn quan trọng hơn nhiều, vì đi song song với nó là thương hiệu (là tài sản vô hình quý giá), là “sinh mệnh” của doanh nghiệp, doanh nhân. Doanh nhân cần luôn nâng cao trách nhiệm với người tiêu dùng và xã hội trong cả sản xuất, lưu thông, tiêu thụ và dịch vụ hậu mãi. Một bài học của người Nhật rất đáng để chúng ta học hỏi, hàng tiêu dùng nội địa của họ có chất lượng luôn bằng hoặc cao hơn hàng hóa xuất khẩu. Trách nhiệm của doanh nhân thể hiện ở chỗ luôn đảm bảo chất lượng, điều này đồng thời cũng là một cách thể hiện sự tôn trọng người tiêu dùng.

Thứ ba, là yêu cầu hoạt động sản xuất - kinh doanh hợp pháp. Doanh nhân cần kinh doanh công khai, đúng luật. Ngoài ra, do nước ta đang trong quá trình hoàn chỉnh hệ thống luật, nên ở đây không chỉ là hợp pháp mà còn là tránh lợi dụng những sơ hở, kẽ hở để trục lợi. Hơn nữa, thiết nghĩ họ phải chung tay xây dựng góp phần hoàn thiện luật pháp nước nhà cùng cộng đồng doanh nghiệp trong Phòng Công nghiệp và Thương mại VN (VCCI). Đây chính là việc thể hiện cái “tâm” hay chữ “nhân” của doanh nhân.

Thứ tư, cần quan hệ tốt với bạn hàng, cộng đồng doanh nhân khác. Kinh doanh trong hội nhập hiện nay càng cần “buôn có bạn, bán có phường”. Mỗi quan hệ này rất quan trọng, nó vừa dễ mà cũng vừa khó xác lập, vấn đề là các doanh nhân phải xây dựng chúng trên nền tảng bình đẳng, cùng có lợi (theo phương châm win-win).

Thứ năm, doanh nhân cần chăm lo, quan tâm tới nhân viên, công nhân của mình và thậm chí là cả gia đình của họ. Đầu tư cho con người là rất

quan trọng. Có một phương châm đã giành được nhiều thành công lớn đó là “Hãy đặt nhân viên của bạn lên trên hết để khách hàng (mà họ phục vụ) thực sự là thượng đế”. Trong và sau khủng hoảng kinh tế hiện nay, nhiều doanh nhân rút ra vấn đề cần củng cố nhân sự, bộ máy mạnh hơn giúp cho tái cấu trúc doanh nghiệp để chớp thời cơ. Thế giới đã minh chứng muốn phát triển doanh nghiệp, hay nền kinh tế đều cần quan tâm tới đào tạo, hỗ trợ nguồn nhân lực. Singapore đã phát triển thành công là nhờ giáo dục đào tạo thông qua chính sách đầu tư “tư bản con người”.

Đơn cử thực tế như TP.HCM, hiện là nơi tập trung lượng doanh nhân đông đảo nhất cả nước (chiếm khoảng 30%) với tuổi đời còn khá trẻ, phần đông được qua đào tạo, có lòng say mê kinh doanh, có mối quan hệ kinh tế trong và ngoài nước rộng rãi, rất năng động, sáng tạo với nhiều hoạt động kinh doanh đa dạng, phong phú bậc nhất.

Trong kinh doanh, đội ngũ doanh nhân TP.HCM đã đạt nhiều thành tựu trong đầu tư vốn, sử dụng nguồn lao động, hiệu quả kinh doanh, đóng góp quan trọng vào thành tựu phát triển chung của thành phố, đặc biệt là tốc độ tăng trưởng kinh tế. Nhưng bên cạnh đó vẫn còn một số hoạt động tiêu cực như: trốn thuế, kinh doanh trái phép, làm hàng giả, v.v. gây ảnh hưởng xấu đến uy tín, môi trường đầu tư kinh doanh chung của thành phố, gây nhiều loạn cạnh tranh lành mạnh, ảnh hưởng đến mục tiêu phát triển đội ngũ doanh nhân trên địa bàn, gây khó khăn cho công tác quản lý nhà nước.

Quá trình phát triển đội ngũ doanh nhân TP.HCM từ ngày đổi mới đến nay cũng đã bộc lộ những tồn tại thể hiện trên các mặt: Mâu thuẫn giữa yêu cầu xây dựng, phát triển đội ngũ doanh nhân có năng lực, có tính chuyên nghiệp cao với thực trạng đội ngũ doanh nhân còn nhiều hạn chế về kiến thức kinh doanh, trình độ nghề nghiệp, năng lực quản lý còn rất yếu, thiếu ý chí làm ăn lớn, thiếu kinh nghiệm quốc tế... mâu thuẫn giữa phát triển đội ngũ doanh nhân với tình trạng bất cập trong nhận thức, tâm lý xã hội về vai trò, vị trí của đội ngũ doanh nhân; giữa yêu cầu phát triển đội ngũ doanh nhân năng động sáng tạo trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa với việc chưa tạo dựng tốt môi trường thuận lợi về thể chế, tâm lý xã hội để xây dựng văn hoá doanh nhân, doanh nghiệp; mâu thuẫn

PHÁT TRIỂN NGUỒN NHÂN LỰC

giữa yêu cầu phát triển đội ngũ doanh nhân hiện đại có tính chuyên nghiệp có kiến thức năng lực kinh doanh tốt với tình trạng bất cập trong việc xây dựng chiến lược đào tạo bồi dưỡng và sử dụng đội ngũ doanh nhân; mâu thuẫn giữa yêu cầu phát triển nhanh về số lượng, chất lượng đội ngũ doanh nhân với vai trò quản lý nhà nước, công tác này hiện nay còn nhiều bất cập trên tất cả các mặt như việc định hướng, tạo môi trường các chính sách và quy trình thực hiện vai trò quản lý.

2. Giải pháp phát triển trên cơ sở phân tích các yêu cầu và thực trạng trên, để phù hợp với việc phát triển kinh tế thị trường chúng ta cần thực hiện các giải pháp sau nhằm xây dựng đội ngũ doanh nhân VN ngày càng lớn mạnh

Một là, đổi mới tư duy kinh tế và quản lý nhà nước về kinh tế: Đảng, Nhà nước và các tỉnh cần tích cực đẩy mạnh đổi mới cơ chế và cởi mở, thân thiện với doanh nhân để họ có động lực và điều kiện phát triển. Nhiều doanh nhân, doanh nghiệp hiện nay đều cho rằng “họ cần cơ chế hơn là cần tiền” để phát triển, hội nhập kinh tế quốc tế.

Hai là, cần đột phá mạnh hơn vào khâu cải cách thủ tục hành chính và thái độ phục vụ doanh nhân, doanh nghiệp của công chức, viên chức nhà nước. Cần lồng ghép việc học tập và làm theo tinh thần hết mình phục vụ nhân dân của Chủ tịch Hồ Chí Minh cho mỗi cán bộ, công chức và các cấp quản lý nhà nước. Tăng cường đối thoại, lắng nghe ý kiến phản hồi của doanh nhân, doanh nghiệp để cải cách thủ tục, cơ chế quản lý.

Ba là, tăng cường cung cấp thông tin và hỗ trợ xúc tiến thương mại cho doanh nhân, doanh nghiệp trong quá trình phát triển kinh tế thị trường và hội nhập sâu rộng vào đời sống kinh tế toàn cầu. Về phía Nhà nước, cần phát huy tốt hơn nữa vai trò của tham tán thương mại ở đại sứ quán các nước để tìm hiểu thông tin thị trường và hợp tác kinh tế. Về phía các địa phương, cần tăng cường tổ chức xúc tiến, quảng bá và liên kết với các địa phương trong và ngoài nước; xây dựng đội ngũ doanh nhân, doanh nghiệp chủ lực của mình để giao kết kinh doanh với các đối tác.

Bốn là, cần đánh giá đúng đắn, công bằng về vai trò của doanh nhân trong phát triển kinh tế đất nước hiện nay. Đánh giá, đề cao vai trò tiên

phong, chủ lực của họ trong việc hiện thực hóa mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh”. Họ cần được tiếp thêm động lực tinh thần trên trận tuyến “xóa đói, giảm nghèo”, xây dựng “dân giàu, nước mạnh” và chủ động “cạnh tranh, hội nhập” kinh tế quốc tế.

Năm là, cần quy định rõ tiêu chí, chuẩn mực xếp loại doanh nhân, để từ đó mỗi người họ phấn đấu không ngừng cho danh hiệu tiêu biểu đó. Đây là vai trò tạo lập môi trường tâm lý xã hội công bằng, chính xác, tiến bộ của Nhà nước với việc phát triển đội ngũ doanh nhân. Tăng cường công khai xếp hạng doanh nhân, doanh nghiệp để làm tăng thêm động lực phấn đấu của họ.

Sáu là, tăng cường giáo dục, đào tạo các thể hệ doanh nhân trong mọi thành phần kinh tế cho đất nước. Tuyên truyền, hun đúc ý chí làm giàu, xóa đói giảm nghèo cho các doanh nhân; giúp họ phát huy mạnh mẽ tinh thần tự lực, tự cường và vượt khó của dân tộc.

Bảy là, tăng cường giáo dục tinh thần hợp tác kinh doanh, liên kết và làm việc nhóm cho các doanh nhân. Cộng đồng doanh nhân VN cần liên kết chặt chẽ, mạnh hơn nữa để tăng tính cạnh tranh doanh nghiệp, cạnh tranh quốc gia và thực hiện các trách nhiệm xã hội. Đi liền với vấn đề này là phải khuyến khích doanh nhân quan tâm xây dựng thương hiệu sản phẩm gắn với thương hiệu quốc gia trong niềm tự hào, kiêu hãnh về đất nước, con người VN cần cù, sáng tạo, đoàn kết, anh hùng■

Chú thích

[1] (Văn kiện Đại hội X, tr.84, 85, H.2006).

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. PGS Đào Xuân Sâm (2000), *Viết theo dòng đổi mới tư duy kinh tế*, NXB Thanh niên.
2. Khoa QLKT, 2008, *Tư duy đổi mới của Nghị quyết Đại hội X- Nhìn từ góc độ quản lý kinh tế*, NXB Lý luận chính trị.
3. Nhiều tác giả, 2010, *Đào tạo và phát triển nguồn nhân lực thời kỳ hội nhập*, NXB Thanh Niên.
4. Thông tin khác từ các báo: *Thời báo Kinh tế Sài Gòn*, *Thời báo Kinh tế Việt Nam*, www.vneconomy.com.vn...